

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
недільях і святах.

БУКОВИНА

Редакция і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
Передплата
10 зр.

Старі грішники.

Пишуть нам зі Львова:

Відомо з казки, що коли баба скричала на вовка, що заглядав з перелазу за її телятем, уражений вовк жалувався, що через бабине теля — порядному чоловікові — уже навіть спокійно її до города подивити ся не дадуть! Відомо й се, що деякі „порядні“ люди, коли не мають що відповісти на закиди, радять собі говорячи: „Порядний чоловік преці на таке не відповідає!“ Потрохи в першій, потрохи в другій ситуації сих „порядних“ людей опинився старий народовецький, сконсолідований грішник, львівське „Дѣло“. Посвятити статтю „Буковини“ п. з. „Консолідація чи прострація“ трохи не цілу першу колумну суботнішого числа, замічає „Дѣло“ під кінець її відповіді, що порядні люди властиво на такі закиди „не відповідають“. Отже як властиво? виходить хіба, що „Дѣло“ після свого власного признання є перорядним органом порядних людей. Wart Ras. раіаса, а раіас Раса — се справдішна рутенська мізерія наших сконсолідованих народовців!

І так добачило „Дѣло“ в згаданій статті „Буковини“ денунціацію на товариство ім. Шевченка. Поняття денунціації у нас не розуміють. Денунціація се тайний зловбий донос про справу не призначену для ширшої публіки. Тайного доносу в „Буковині“ не було, бо доносів не друкує ся в газеті. Сама справа була призначена для ширшої публіки — отже мож-

на про неї прилюдно говорити. На підставі досвіду знаємо, що москвофіли всяким успіхам консолідації з народовцями надають відтак своє освітлене. І так н. пр. хто читав коментарі „Галичанина“ до масової депутації, той хіба сліпий був, щоб не добачив явного наміру понизити авторитет цесаря в очах народу. На другий рік припадає ювілей цесарський — а рівночасно ювілей невільничий, знесене панщини, і ніби відродження галицької Руси. Москвофіли тим ювілеєм, коли вже не підчас святкування, то по ювілеях зовсім певно нададуть ціху демонстрації. А та демонстрація ніколи не буде мати на цілі піднесення духа народу, тільки ширене дальшої десперації. Хто не бере фактів з одного лиш дня на увагу, а возьме їх в історичній звязи з попередніми, той у поступках москвофілів добачить зовсім ясну мету використання кожної хвили лише для впоювання зневіри в нарід. Народовці не мають найменшого інтересу помагати їм при тім. Тому ми почуваємо ся до обовязку остерігати хочби і само товариство ім. Шевченка, котре в остатних часах мало чейже добру нагоду пересвідчити ся, що нам залежить на єго розвою, — перед спілкою з москвофілами. На товариство, котре ми перед нівроком так боронили чейже тепер „доносити“ не будемо.

Ми зовсім не користувались якимись довірочними інформаціями, на пр. яко запрошені гості з якогось бенкету, — про порушену нами справу говорить же ся голосно в широких кружках у Львові! Ми не назвали нікого по іменню, а вже найменше якогось свого товариша по званю,

і т. д., і т. д. Нарушувати й ломити статуту, воювати денунціаціями та прямо пліотками і то чи против чужих чи й самих „своїх“, однаково, чи против Барвіньського, чи К. Левицького, чи Цеглинського, і т. и. — се у нас уміють далеко-далеко лїпше від „Буковини“ як раз сї люди, що нераз самі дуже то ніби нарікають на нарушуване законів правительством і Поляками...

„Дѣло“ твердить дальше, що відомий галицький сконсолідований комітет виборчий умисно не запросив до участі в т. зв. ювілеях політичних товариств, і тому сї ювілеї не будуть мати політичного значіння. Що-ж — ми можемо безпечно зречи ся тут з нашої сторони відповіді.

Щож єще замітного знаходимо в довгих выводах „Дѣла“? „Дѣло“ повтарає деякі аргументи, що їх ужило уже й попередно, бо видно дуже они єму подобають ся: повтарає іменно, що кацапи наші уже тепер не є агресивні, повтарає і се, що як-раз теперішні народовецькі консолідатори колись-то ніби дуже воювали з москвофілами, і то тогди, коли се воюване було найнебезпечніше! Цікаво! Про меншу агресивність кацапів, при цілковитій безпам'ятній прострації народовців і говорити шкода: дякуючи як раз сїм простраціям кацапи в загарбаних ними народних інституціях наших нині безпечніші як коли. На провінції-же всюди тон надають москвофільські платні агенти — а коли „Дѣло“ на старість і не довиджує й видіти не хоче, то ми причини сего також уже подали. Хто раз спустив ся — замість на власну працю — на саму агіта-

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смалъ-Стоцький.

(Дальше.)

Може і прикро нам, що австрійські енерали видають таке сумне свідчення культурне для Буковинців, але не говорить з них злоба ані пересада: — інакше на Буковині тоді бути не могло, Австрія не застала прецінь тут властиво ані одної школи. Правда, були школи в Радивцях (владича) і в Сучаві (митрополіча), як се ми наневно знаємо про р. 1777, були школи і по селах, як про се ми довідуєм ся із донесеня Черемошского протопопа з дня 13-го червня 1788¹⁾, але тоті школи ледви чи заслугоють на імя шкіл. В них учили на церковних книгах читати, дещо писати, рахувати і співу церковного. Служили вони головно на те, аби сак так достарчити кандидатів до стану духовного²⁾, а походили здає ся з часів князя Константина Маврокордата, котрий наказав, аби не висвячувати таких людей на священників, що не

вміють читати і писати.¹⁾ Найліпша з них була ще здаєть ся монастирська школа в Путиї, а яка там була наука, про се довідуєм ся принадково із свідчення, виставленого 1-го квітня 1788 игуменом єго монастиря Георгієви Валуньскому (пізнійшому владичі бувовиньскому), що він „від свого 5-го до 12-го року учив ся там часослова, неалтирі, октоїха, молдавського і руского (!) катехизму, писати листи по волоски, співати після грецького наїву, граматики, землериса після книжки Буфіе, переложеної владикою Амфілохієм, реторики, про єхізму церковну із книги „Камень преткновенія“, листу архієп. Євгенія, історії церковної від початків християнства аж до 9-го віку і до синоду флорентійского після Евсевія і інших істориків, наконєць скороченої Плятоньскої теології.“²⁾ В Сучаві учили ще также грецької мови, але вишого образования, такого образования, яке пр. подавала свого часу киевська академія, не подавали, як бачимо, тоті школи. Правда, кожний священник був обовязаний платити річно 4 зр. на школи єпис. Радовецькому, котрий відсилав цілу суму разом около 1650 зр. митрополітові до Яса, та з сих грошей не мала Буковина жадної користі.

Панів бувовинських або молдавських що до освіти зовсім не можна порівнувати з панями

в Польщі (в Галичині), де були виші школи, академії, і де наука подавала ся цілком на європейській лад. Один боярин Балш, що знав окрім „der Landessprache“, ще і мову латиньку, німецьку і французьку і поєдав якусь науку. Также і духовенство руске в Галичині, хоть як було підупало, все-ж таки стояло више своєю освітою, ніж духовенство бувовинське і молдавське, котре ледви уміло читати церковні книги; писати не всі священники знали, хіба настоятелі, тай то пр. вікарій митрополіта і игумен монастиря в Св. Ілїї, Макарій, не умів ні писати ні читати¹⁾. Монастирі бувовинські не заходили ся коло просвіти так, як пр. Василіани рускі.

Низкий степенъ освіти виших слоів єспільности, недостаток всякого змаганя в тім напрямі вливали лихо на низні веретви, і загальна темнота залагала цілий край. Не диво проте, коли ось як характеризують тодішню культуру на Буковині енер. Силєні і Енценберґ: „Священники і мужики віддають ся піаньству²⁾, а се доводить їх до бійки. Злодійство у них річ звичайна і взагалі подобають Буковинці більше на

¹⁾ Ziegler: Gesch. Bilder I. 53.

²⁾ Горілки достарчала Буковинцям Україна. „Die Bukowina versieht sich mit Branntwein aus der Ukraine“ — пише Енценберґ. Назва „Україна“ була тоді утерта і звана. Ziegler: Gesch. Bilder I. 95.

¹⁾ Polek: Anfänge 9, 10, 11.

²⁾ Onclul, тамже IV. 593.

¹⁾ Kaindl: Geschichte der Bukowina II. 129.

²⁾ Polek: Anfänge 10.

цію, то сей мусить розпучливо держати ся кацапського хвоста. А агітація йде, бо рубель котить ся далеко й широко, почавши від відомого кацапського рольничо-кредитового заведенія, паломників та їх платних приятелів шіонів (гл. процес Бартмана і приятеля п. Маркова — Ванічка), а скінчивши на бідній унійській молодезі, що дякуючи „опіці“ скосолюдованих старших „патріотів“ за сталу місячну заплату з відомого жерела сьпіває у львівській православної церкви.

І коли-то, ті хвалені „Дѣломъ“ консолідатори так дуже „воювали“ з москвофілами? Чи може тогди, коли перервали в самім-же „Дѣлі“ антимосквофільскі статії Волод. Барвіньського? Чи може тогди, коли так горячо обставали за московскою т. зв. етимологією? на пр. коли в скликаній міністерством анкеті заявили ся против „фонетики“, або коли п. Романчук реституував в „Батьківщині“ псевдо-етимологію? Чи може тогди, коли рускі (!) соймові послы, з п. Романчуком на чолі вносили до правительства грізні інтерпеляції в справі всяких кацапів-Муринів? Чи може тогди, коли п. Романчук — в порозуміню з своїм, від сорок лѣт уже, приятелем п. Б. Дідицьким (можна би вже устроїти ювілей сеї приязни!) — повів свою т. зв. нову еру умисно так, щоб она стала ся лише основою для москвофільскої консолідації? (Нїби то задля недостачі часу виступив відразу з заявою в соїмі, не полагодивши справи в клубі!). Чи може в Народній торговлі? А вже найкрасше списала ся наша консолідація з руским „Соколом“: заложили его по довгих трудах самі народовці, так щож: вмівав ся в справу п. Нагірний, заведено в урядованю „Сокола“ етимологію, поприймаю в члени — москвофілів і — спинено на кілька лѣт розвій товариства. Тепер же, коли „Сокол“ став против консолідації, здекомплетували наші консолідатори виділ „Сокола“ — і на сільно пробують зло-

мити опірне товариство. Кількоб то гомону було, колиб щось подібного робили антиконсолідатори?! Ще ціле щасте, що ся наша консолідація роїв не має!

Отже виводи „Дѣла“ про якусь нїби „давнійшу“ боротьбу теперішних консолідаторів з москвофілами — се надуті неправдиві фрази: все у нас були люди, що боролись з москвофілами, і саме єї борють ся переважно й доси, попри молодших. Але було здавна у нас все й хитрі крутії безсовітні, як раз такі, як єї, що в часі послїдних виборів радили в „Дѣлі“ держати ся засади: „гѣлурі даје — шадру бierge“ і — радили брати за голоси гроші, а опісля голосувати „по своему“! Деінде за такі ради „порядним“ людям в лице плюють, у нас се — найвисша мудрість політична! І такі люди говорять у нас о „величавих“ обходах народних, — люди, що колиб не вдовиний грїш руский або не юдина плата, то в руских редакциях та інституциях і дух би їх не пах! Впрочім про господарку сих людей в наших інституциях ми ще поговоримо. Прикро то доторкати ся сего болота, та часом треба.

Поки-що фактом є нині, що вся молодіж (Акад. Громада у Львові, Сїч і Громада у Відні), як і дуже поважна часть людей старших (товариство ім. Шевченка, тов. Педагогічне, Сокол) рішучо усунуть ся від всяких т. зв. „спільних“ обходів. Ті-ж, що участь возьмуть — будуть сумним псевдонародним „загумінком“ в антинароднім і антидержавнім „торжестві“. Побачимо.

Ювілей королеві Вікторії.

Дня 20 червня 1837 року вступила королева Вікторія 18 лїтною дівчиною на престол Англії, або як єї урядова назва каже, Сполученого королівства Великої Британії і Ірландії.

Народ витав молоду королеву з великими надїями і она не завела їх підчас свого 60-лїтного панованя. Завсїгди держала ся вірно прав конституції народа і в потребі приносила навіть великі жертви для неї, яких домагали ся ріжні партії, що за той довгий час приходили до значїня і впливу на англійске законодавство. О руку королеві Вікторії старало ся шість князїв а з них вибрала королева Вікторія в 22 році свого житя Альбрехта, князя кобурґського. З ним прожила щасливо до р. 1861 і він став єї розумним дорадником в справах правленя великою державою. Князь заслужив ся дуже для Англії на поли політичної, економічної і гуманітарної діяльности, але немав узнаня аж до своєї смерти. Аж коли его не стало, переконали ся Англичани, якого політика страшили в его особі, що бажав передоєм на мирних підставах вести нарід до освіти і доброту.

За час шістьдесятьлїтного панованя королеві Вікторії Англія не брала участі у війнах в Европі з винятком одної кримської війни. За те безнастанно воювала з дикими народами у всіх иньших частях сьвіта. В Занзибарі, в полудневій Африці та у всїдних і середних частях єї, в Судані, в Азії, де панують майже над цїлими Індіями — всюди Англіїці пробивають дорогу культурі мечем, але також і своїми місіонарами та справедливою, европейскою администрацією.

Англія під правлінням королеві Вікторії була вірна своїй конституції і тому не потребувала переходити політичних заурень і революцій, які потрясли Европою в половині нашого столїтя. Під той час стала Англія пригукком для політичних проступників всіх країв і народів Европи. Туда хоронили ся Кошут, Маціні, французкі князі, німецкі проводирі вольнодумного руху та російскі заговорники. Там закладали вигнанці свої огнища, друкували свої органи і провадили дальше пропаганду в Европі за свободою особи і думки.

Англія єсть нині найбільшою а притім найбогатїшою державою на цїлім сьвіті. Она обіймає майже четверту часть всеї землі (29·3 мільонів квад. кілометрів) і четверту часть всіх людей (375 мільонів). Такої великої держави не знає історія: так звані сьвітові держави Александра В., Траяна, Тамерляна, Кароля V. суть малі в порівнаню з державою Вікторії. Она панує у всіх частях сьвіта, до неї належить осьма часть Азії з більше як третиною мешканців сего континента, пята часть Африки, четверта часть Америки і девять десятих частий Австралії. Друга сьвітова держава, Росія, не дорівнює їй величи-

варварів як на сик так окресаних Европейців¹⁾ „кождої хвилі чути про розбої і рабівництво“²⁾ „лїнивство уважає голода за найбільшу роєкін“³⁾ „сеї лїнний і темний варїд не дбає, щоб землю добре справити“⁴⁾ „мешканці Буковини не мають понятя про управу землі і про промисл“⁵⁾ „ба, навіть не сїдно у них любови до батьківщини, і через то вони радо вандрують“⁶⁾.

Не завадить притім звернути увагу на те, що оба тоті мужі державні роблять деяку ріж-

ницю в тім зглядї між Волохами а Русинами. І так коментатор до Силенього Опису Буковини каже: „Волохи більше цїкаві але і більше лукаві ніж Русини; за те Русини кохають ся в хлїборобстві і живлять ся не кукурудзою але збіжем,“ „Русини більше віддають ся лїяньству“; „убране Русинів охайнїше“¹⁾. А Енценберг в своїм донесеню до галицької коменди (з дня 8-го серпня 1779) пише: Русинів пізнав я за людьми дуже пильних і зручних²⁾.

Серед таких обставин не може бути бесїди про якусь літературу, про виспї духові потреби і занятя. За те невїжество, забобони, грубі обичаї, неморальність просто роскошували собі на Буковині. За град палили 1785-го р. в Яблонци, Копятині, Довгополю відьми, за посуху (1796) топили їх в Шерівцях і Вербівцях³⁾. Загороди мужиці по селах були страшно порозкидувані, одна від другої на милї далеко; хати нужденні; худоба не знала, що то стайня, і чи зима чи лї-

то, все пробувала під голім небом; не було жадних доріг або гостинців; жадної поліції, через що велика небезпечність житя і маєтку; справедливість вимірувала ся за гроші, хто більше дав, того право, а правували ся всі безнастанно; про лїкарів, акушерок, шпитаї тут ніхто не чув; венерична хвороба була страшенно розширена; — одним словом люди жили тут в на пів дикім стайні⁴⁾. Коли-ж тепер Буковина культурно так значно піднесла ся, то має се завдячити Австрії.

IV. Початки шкільництва на Буковині.

(Засноваке шкільного фонду. — Засноваке німецких шкїл. — Кривда Русинів і обавя управительства. — Перші учителї Буковини. — Учебники шкїльні. — Перші успїхи.)

Зараз таки по придученю Буковини взяла ся Австрія цивілізувати сей край, і хоч в перших роках вся єї увага була звернена більше на політичний бїк і треба єї було рішити питанє, яку управу завести в новопрідбанім краю, все-ж таки було также єї старанем заводити шкїли і тим чином класти підвалини до здвигненя культури. Вже перші войскові управителї Буковини, єнерали Силєні і Енценберг, що подавали правительству такі докладні образки культурні з Буковини⁵⁾, і положили для нашого краю в кождім зглядї величезні заслуги, дбали также про засноваке шкїл. І так Силєні вже 18-го грудня 1774 жадає

1) Polek: Beschreibung 33. „Der geistliche und Bauernstand sind insbesondere dem Trunk ergeben, welcher sie zu muthwilligen Raufereien und Ungehorsam verleitet, so dass der Moldauer in Wein und Brandwein betrunken, sich auch dem Militari zu widersetzen imstande ist. Der Diebstahl ist bei ihnen nichts unemeines, überhaupt sind sie in allem ihren Thun und Lassen ungeschliffen und mehr einem barbarischen als einem sonstig nur mittelmässig gesittetem Europäischen Volke zu vergleichen.“

2) Тамже 49. „Alle Augenblick höret man von Strassenraub und Mord.“

3) Тамже 33. „Die Faulheit wird von dem Pöbel als der Grund der Glückseligkeit betrachtet.“

4) Тамже 35. „Dieses faule und unwissende Volk verwendet gar keine Industrie, den Erdboden zu cultiviren.“

5) Polek: Anfänge 69. „Die Inwohner haben fast noch keine Begriffe von der Cultur und von der Industrie.“

6) Polek: Beschreibung 75. „Ja selbst die Liebe zu seinem Vaterland, dieses Vorurtheil, welches sonst das elendeste Land dem besten vorzieht, heisst nichts bey diesem ohnehin meistens aus Polnischen, Siebenbürgischen, Wallachischen und respective Moldauischen Emigranten bestehenden folglich zum Wandern gewohnten Volk.“

1) Polek: Beschreibung 162 сл. „Die Moldauer haben mehr aufgeweckten Geist, sind aber auch arglistiger als die Rusniaken; hingegen sind diese mehr dem Feldbau ergeben, besonders da sie sich nicht mit Kukurutz als die gemeine Nahrungsgattung der Moldau und Walachay, sondern mit Körndel nähren“ — „Übrigens wenn es zwar nur zu richtig ist, dass das Landvolk, besonders aber die Rusniaken dem Trunk der starken Getränke ergeben sind...“ — „Was die Kleidungsart betrifft, ist jene der Rusniaken etwas niedlicher.“

2) Polek: Anfänge 42. „Die Russniaken oder Rnssisch Kimpolunger Inwohner als sehr fleissige und geschickte Leute kennen gelernt.“

3) Polek: Anfänge 12.

1) Порівнай Ziegler: Gesch. Bilder I. 82 сл.

2) Порівнай видані головню Ziegler-ом і Polek-ом книжки, на котрі ми покликали ся на ріжних місцях.

ною обшару (має 22·2 міль. квдр. кілом.) а тим менше числом мешканців (129 міль.) Трета найбільша держава на світі, Хіни, зближає ся виправді числом душ (357 міль.), але єсть значно менша обємом (11 міль. кв. кілом.) а притім обмежена на одну часть світа.

А з величною сеї держави іде в парі єї культурна могутість. Она є найбільшим банкіром світа, найбільшим торговельником, і найбільшим фабрикантом, особливо залізних і ткацьких виробів.

Англія продукує 40 проц. всіх вовняних товарів, 53 проц. всіх залізних товарів, 55 процент всіх машин, 73 проц. бавовни, 84 проц. виробів з бавовни а половина флоту цілого світа належить до Англії.

Торжества ювілейні, що будуть тревати через десять день, носять на собі ціху величи і богатства того народу, котрий уряджує їх на честь своєї королеви. Такі розміри, які прибрали єї торжества, не видані також в історії ювілейів. Відноручники з цілого світа, військо і флота, і кількоміліонова, незмірна маса народа зіхала ся тепер до Лондону, щоби віддати поклон своїй королеві у той щасливий день. Головною точкою торжества був похід до анліканської катедрі св. Петра в Лондоні, що своєю величавою і численністю перевищив найславніші походи римських триумфаторів.

Годить ся ще згадати і про родинне жите королеви, взірцеве і у великій часті дуже щасливе. Єї подруже з князем Альбертом було справдешною іділею. Королеву окружає тепер 7 синів і дочок, 33 внуків і внучок і 30 правнуків і правнучок, а хоч она підхожа віком, всеж таки щільно дбає про родину і єї справи.

Нині звернені очі всего світа на столицю Великої Британії, де святкує незвичайний ювілей всіма почитана королева, котра побіч нашого монарха дає своєю особою, своєю вдачею і прикметами найліпшу поруку європейского мира. Отже зовсім природно звертають ся бажаня всіх в ту сторону, щоби єїї королеві, під котрої скиптром так могутчо розвинула ся Англія, довело ся ще довго кермувати сею державою.

НОВИНИ.

Чернівці, дня 24. червня 1897.

З почти. Коло Вашківців зірвала вода міст на Черемошу. Через те перервана постова

заснована 4-класових латинських шкіл в Чернівцях і в Сучаві, семінарії духовної в Радівцях і конвікту для шляхти в Чернівцях, щоб бодай вищі класи суспільности — шляхта і духовенство — могли собі присвоїти якась знане, головне щоб навчили ся німецької мови і тим приспособили ся до публічної служби, і аби таким чином з часом публікувати также стан учительський. Але сего не можна було так скоро перевести в жите¹⁾. Треба було передусім роздобути якийсь фонд на утримане шкіл. І в тім згляді Силені положив заслуги, бо за єго старанем вишло дня 26-го квітня 1777 розпоряджене, аби гроші, які доси збирав владика Радовецкий від кожного попа і дякона по червінцях на школи, не відідали ся митрополитови Яскому а лишали ся в краю, „damit durch diese Gelder nach und nach ein fundus erzielt werde, woraus die Schulen zu Radautz und Suczawa ordentlich eingerichtet und in guten Stand gesetzt werden können“²⁾. Таким чином придбав Силені фонд шкільний, з котрого утримували ся, як бачимо се із рахунків за рік 1780, волоскі школи в Чернівцях, Путній, Радівцях, Сереті, Кімполунгу і в Сучаві, а крім того ще і латинська, грецька і німецька школа в Сучаві³⁾. Правда, тоті школи то були, то занепадали, задля недостатку учительських сил⁴⁾, але на кождий спосіб заснованем фонду на утримане

зв'язь межи Залучем а Вижницею. Почтові посылки до Вижниці і єї околиці будуть іти через Глібоку-Бергомет.

На будову православної церкви у Вишнім Городнику релігійний фонд буковинський уділив пожички 10.000 зр. з коренних грошей.

На шляху Вама-Руска Молдавія здержано рух залізничий задля ушкоджень через зливу.

За пізно нагадав ся пос. Вольф відкликати ся на свою нетикальність. За приміром пос. Дашинського хотів і він стати в обороні посольської ненарушимости, але вже тогді, як був — під ключом. Бо вже перед тим зголосив ся до відсидження кари, яку присудив єму був суд ще перед сесією парламенту. Протест пос. Вольфа з Іванової хати не поміг єму багато. На правне застережене, подане ним з арешту до суду новітнього в Фінфгавзі проти виконання кари арешту, видав тойже суд оречене: Подане о увільнене з в'язниці не може бути узгляднене, позаяк по причині замкнення ради державної, палата судейська не може пос. Вольфа уважати нетикальним.

Сліпе щасте. В Бродях накидував ся агент на кілька днів перед тягненем з льосами державної лотерії добродійної одному кельнерови. Кельнер відшекував ся зразу, але відтак купив один льос, давши 1 зр. готівкою, а 1 зр. обіцяв донести аж на першого липня. За кілька днів став кельнер богачем, бо єго льос виграв головну виграну в сумі 70.000 корон. З радости подарував бувший кельнер агентови свою реальність в Бродях вартости 1.500 зр.

Королева Вікторія хоче небавом уступити з престолу. Так бодай доносять з Лондона, що в тамошних двірських кругах также говорять. Королева бажает ще за життя побачити на престолі свого сина архикнязя Валійского.

Концерт Надії Славянської, що обїздить Європу зі своїм мішаним хором, зложеним з 38 осіб, відбуде ся дня 10. липня в салі торариства музичного. Хор Славянської відзначає ся викінченим виконанем пісень так церковних як і світських. Особливо подобають ся діточі голоси своєю певністю і чистотою та бачи дуже низькими металічними голосами. Між програмою будуть находити ся також і українські пісні. Карти на сей концерт можна вже тепер дістати в торговлі музикальями Ом. Розенцвайга.

„Виміна дїтій“ в Данії. В скандинавських краях — як пише французкий журнал

шкіл заслужив ся. Силені чимало для просвіти на Буковині.

В марті 1778 став військовим управителем Буковини єн. Енценберг. Він вже від 1779-го р. дуже назирає на засноване німецьких шкіл. Помалу допровадив до того, що і владика, котрий спершу не дуже оказував ся прихильним таким школам, 1783-го року сам жадає заснованя німецьких шкіл.¹⁾ Надворна Рада воєнна годить ся нарешті (1783) на внесенє Енценберга що до заснованя німецьких шкіл. Але ледви було-б се можна перевести, якби новий товчок в тій справі не вишов був таки від самого цїсаря Йосифа II. Сей незабутний монарх відвідавши весною 1783-го р. Буковину і переконавши ся на власні очі о страшній темноті, яка залягала цілий край, рад був всіма силами єго піднести. Він заснував релігійний фонд, з котрого мали утримувати ся также і школи і тим положив тривку підвалину до освіти на Буковині. Правда, показали ся нові перепони: на цілій Буковині не можна було найти учителів. Черці і світське духовенство було зовсім не здібне на учителів²⁾, воно не могло навіть достарчити катихетів до тих шкіл.³⁾ Учителів треба було проте відкись спроваджувати, а що до православних руских черців із Скиту Манявского православний владика буковинський не мав довіря⁴⁾,

Revue des Revues — істнує установа, котра звертає на себе увагу всіх філантропів. Підчас ферій шкільних мешканці сїл посилають свої дїти до міст, а знов мешканці міст посилають свої на села, держава дозволяє безплатний перевіз дїтій, а школи виправляють дїтвору після бажаня родини. Дїти їздять самі; кожде носить маршрут завішену на груди, а коли-б яка дитина випадково заблукала ся, то нею займають ся в найближшій місцевості. При приході поїзду селяни і селянки дожидають малих пасажирів і беруть їх до дому, пестять і годують нераз ліпше як в місті, і дїтвору вертає з ферій до міста все очевидячки здоровша. Знов же міщани, приймаючи дїти з сїл, познакомляють їх зі всім, що в місті гідне побаченя і пізнаня, а по ретаврациях устроюють ся для сільської дїтвори навіть забавки з танцями. Місто Копенгага висилає щорічно по-над 10.000 дїтій на села і тільки само приймає в гостину із сїл. За введенем сеї установи робить ся тепер пропаганда у Франції.

Телеграми „Буковини“.

З дня 24-го червня 1897 року.

Відень. В гальовім обіді на честь короля сіамского взяли уділ цїсар, король сіамский і пять архикнязів сіамских, наші архикнязі і ріжні достойники. Вечером були сіамські гості на гальовім представленю в цїсарській опері.

Відень. Президент міністрів гр. Бадені заявив при відвідинах голови товариства державних урядників, що замірови правительства перевести регуляцію платні 1. липня евентуально 1. серпня станули на перешкодї тільки сумні політичні відносини. Правительство відносить ся до урядників державних з найбільшою прихильністю і по виясненю політичного положеня і забезпеченю угодних переговорів сейчає само приступить провізоричним розпорядженем до рішеня сеї справи.

Париж. На засіданю ради міністрів під проводом президента Фора оповістив міністер заграничних справ Гавото, що переговори що до мира в Царгороді ідуть в добрій дорозі до порозуміня.

то загадали спровадити учителів із Семигороду і Славонії. Велику вагу клали при тім на знанє волоської мови. Надворна Рада воєнна видаючи розпоряджене що до заснованя німецьких шкіл на Буковині, додає від себе: „Zur Erreichung des erklärten Abschehen wird es notwendig seyn, dass diejenige, welche als Schullehrer in die Bukowina zu stehen kommen sollen, nebst der deutschen und lateinischen, auch der Landes üblichen nemlich der Wallachischen Sprach kundig sind.“¹⁾

Впадає тут відразу в очи, що на руску мову тодішня управа не звертає ніякої уваги, хоть той сам Енценберг дає свідощтво, що Русини були на Буковині. Стало ся тут з рускою мовою те саме, що в Галичині, де также лиц польську мову уважали за мову краю, хоть сама надворна канцелярія в своїм розпорядженю з дня 22-го марта 1777 виразно признає, що руске населене краю виносить zwey Drittheile der Inwohner (дві третини всіх мешканців).²⁾ Галичина прийшла під Австрию від Польщі — отже уважала ся у австрійських властий краєм польским, а Буковина від Молдавії — отже краєм молдавским т. зн. волоским, а польська і волоска мова — мовою краювою!

(Дальше буде).

¹⁾ Тамже 12—16.

²⁾ Тамже 18.

³⁾ Polek: Anfänge 21.

⁴⁾ Тамже 32. 33.

¹⁾ Тамже 36.

²⁾ Тамже 10.

³⁾ Тамже 85.

⁴⁾ Тамже 39.

¹⁾ Polek: Anfänge 41.

²⁾ Тамже 43.

В КОЖДІЙ РУСЬКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ
повинна знаходити ся

Народописна карта

українсько-руського народу,
владжена д-ром Гр. Величком, видана товариством
„Просвіта“, а виконана в літографічній закладі
Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарська ціна карти, накле-
єної вже на полотні, вносить 3 зр. 50 кр.,
а для членів „Просвіти“ і передплатників
„Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пе-
ресилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Льво-
ві, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте
чимскорше!

„РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях

має на складі отсі свої видання:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодіжи, міщан і селян з року 1886, 1887,
1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за роч-
ник, а всі 7 разом 6 зр.

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА“

сумна історія, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр

Замовлення приймає й редакція „Буковини.“

„Слова правди і науки“

з поезій Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток

для чемних діточок.“

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Федьковича 10 кр.

На поштову пересилку треба додати по 5 кр.
за річник „Бібліотеки“, а по 2 кр. за кож-
ду поодинокую книжочку.

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство
асекураційне, обезпечєє будини, скот, госно-
дарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сіно
в стогах і будинках против шкід огне-
вих за можливо найнижшою оплатою.

Дністер розпочав пятій рік своєї
дїяльності. Фонди „Дністра“ після за-
ключень рахункових з днем 31-го грудня
1896 вносять: фонд основний 50.000 зр.,
фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва
премії 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр.
07 кр.

Шкоди з'являють ся і виплачує ся сейчас по
пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 від-
шкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На жите можна обезпечати ся через „Дністер“
після всіх можливих комбінацій в товаристві вза-
їмних обезпечень в Кракові, котре дає як найко-
ристнійші услїва і видає полїси і квїти в руском
язиці.

Зголошеня о удїленє агенції в місцевостях, де
„Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Народнім Домі

при улици Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарскі в мовах рускій, польскій і німецкій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солїдно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

Хто хоче мати добру і дешево МАШИНУ до ШИТЯ,

най удасть ся до мене, то певно не
пожадує. Нові продаю дешевше як
всюди, а употреблені, ще добре удер-
жані почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на
виплат. Хто купить у мене нову чи стару маши-
ну, за реперацию не потребує журити ся, бо я ро-
блю тую безплатно через цілий рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Ру-
син і обслужу Вас по братньому

З поважанєм

В. Данилевич,
машинїст у бровари Штайне-
ра в Чернівцях, при ул. зе-
лїаньчїй (Bahnhofstrasse) ч. 26.

Для панів учителїв!
INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і Шкільні повідомленя
(Schulnachrichten)

є на складі
в друкарні „Рускої Ради.“
Просимо о замовленя.

Пам'ятайте на Народний Дім
в Чернівцях!

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-європейского.

ВІДХОДЯТЬ З Чернівців					ПРИХОДЯТЬ ДО Чернівців							
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня	819	854	1232	404	1025	з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців.	1128	320	757	811	610	
до Гайбоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурду- женів	1148	351	832	—	635	з Бурдуженів, Іцкан, Гат- ни, Гадікфальви, Гайбокої	—	809	1212	350	1000	
до Садагури, Бояна, Но- воселаці	645	430	—	—	—	з Новоселиці, Бояна, Са- дагури	—	1113	950	—	—	
З ГЛІБОКИ					ДО ГЛІБОКИ							
до Карапчева, Сторожин- ця, Бергомету, Межибро- дів	814	535	—	—	—	з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчева	635	1037	800	—	—	
Перший поїзд їде на шляху Бергомет, Межиброди від 1-до марта до 3-го вересня що вівторка і пятниці.												
З ГАДІКФАЛЬВИ					ДО ГАДІКФАЛЬВИ							
до Радівців	610	1003	228	612	805	з Радівців	542	855	115	550	747	
З ГАТНИ					ДО ГАТНИ							
до Качики, Гурагумора, Вами і Кімполонґу	1010	201	—	—	—	з Кімполонґу, Вами, Гура- гумора, Качики	1258	625	—	—	—	
З ІЦКАН					ДО ІЦКАН							
до Сучави	327	630	1009	216	718	зі Сучави	442	842	130	630	837	
З ВАМИ					ДО ВАМИ							
до Рус-Молдавиці	345	647	913	1132	250	з Рус-Молдавиці	842	1259	204	322	545	905
Поїзди їдуть від часу до часу. Розвідатись можна на стаціях Вама, Драґона і обох Молдавицях.												
З КАРАПЧЕВА					ДО КАРАПЧЕВА							
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—	з Чудина н. С.	555	555	—	—	—	
Перший поїзд їде що понедїлка, другий з винятком понедїлка, нічний кожної днини.												

□ поїзди посильні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно-європейский їде о 46 минут пізнійше від черновецкого часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мин. рано і зазначає ся підчеркне-нем минут.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

За редакцію відповідає Осип Маковей.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

